



Ο ορισμός του διηγήματος, ως λογοτεχνικού είδους παρουσίασε από τα πρώτα χρόνια της εμφάνισής του και εξακολουθεί να παρουσιάζει μέχρι σχεδόν και σήμερα πολλές δυσκολίες. Μια από τις πρωταρχικές αιτίες της δυσκολίας, που παρουσιάζει ο ορισμός του διηγήματος, είναι η συγγενειά του με το μυθιστόρημα και τα άλλα αφηγηματικά είδη του πεζού λόγου, σε σημείο που ο Ιταλός κριτικός, που πραγματεύθηκε στα 1926 το σχετικό άρθρο (novella) στην «Enciclopedia Italiana» αποφεύγει να δώσει ορισμό, τονίζοντας ευθύς εξ αρχής, ότι «είναι δύσκολο να ορισθεί με κάποια ικανοποιητική ακρίβεια το διήγημα, που στις διάφορες εποχές και χώρες παρουσιάζει διάφορες μορφές?». Γι' αυτό το λόγο περιορίζεται στην ιστορική κατά χώρες, εποχές και λογοτεχνίες, εξέταση της εμφάνισης και ανάπτυξης του διηγήματος, αναφέροντας τους επιφανέστερους δημιουργούς του.

Άλλη αιτία της δυσκολίας του ορισμού του διηγήματος είναι ο πρωτεϊκός χαρακτήρας του, που το κάνει να παρουσιάζει πολλές ποικιλίες στη σύνθεση και στη μορφή του κατά καιρούς και τόπους. Πολύ πρωτύτερα όμως ο Αιμίλιος Littre στο περίφημο Λεξικό του (1863), έδωσε ένα ορισμό, που είναι αρκετά ικανοποιητικός, γιατί είναι βγαλμένος απ' τη σύγκριση και το ξεχώρισμα του διηγήματος απ' τα άλλα είδη του πεζού λόγου. Ουσιαστικά, γράφει ο Littre, δεν υπάρχει βασική διαφορά ανάμεσα στο διήγημα και το μυθιστόρημα. Και το ένα και το άλλο είναι διηγήσεις πλαστές και ψεύτικες ή θεωρούνται σαν τέτοιες. Εκείνο που μπορούμε να πούμε είναι ότι το διήγημα είναι όρος πρωταρχικός, εκφράζει το γένος, επειδή χρησιμοποιείται σε όλες τις πλασματικές διηγήσεις, από τις πιο σύντομες ως τις πιο εκτεταμένες. Το μυθιστόρημα δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο από τέτοιες

διηγήσεις. Ένα διήγημα από τρεις σελίδες δεν μπορεί ποτέ να ονομασθεί μυθιστόρημα, όπως επίσης ένα μυθιστόρημα είναι, όσο αυστηρά κι αν πάρουμε τον όρο, ένα διήγημα ένα διήγημα ικανοποιητικά μεγάλο. Η νουβέλλα δεν ξεχωρίζει κατά βάθος περισσότερο απ' το διήγημα και το μυθιστόρημα. Είναι, μέσα στην κοινή χρήση του όρου, ένα μυθιστόρημα με μικρότερη έκταση, που το θέμα της είναι παρουσιασμένο απ' το συγγραφέα σαν νέο ή πολύ λίγο χρησιμοποιημένο, ή με λεπτομέρειες άγνωστες μέχρι τώρα. Ο μύθος πάλι, με την έννοια του απολόγου, είναι η αφήγηση μιας μικρής σκηνης ανάμεσα στα ζώα ή τα φυτά (λουλούδια, δέντρα κ.λ.π.), στα οποία ο μυθογράφος δίνει αισθήματα και φωνή ανθρώπινη. Στην ομιλία, όταν ακούσουμε μια αφήγηση λέμε: αυτό είναι ένα διήγημα ή ένας μύθος, με την έννοια, ότι η αφήγηση δεν είναι αληθινή. Όταν όμως ακούμε να λένε «αυτό είναι ολόκληρο μυθιστόρημα», καταλαβαίνουμε, πως θέλουν να πουν, ότι οι περιπέτειες της αφήγησης είναι παράδοξες, αλλόκοτες και απίστευτες, αγκαλά και δεν αποκλείεται νάναι αληθινές». Οι Άγγλοι και οι Αμερικανοί, που καλλιέργησαν στα νεώτερα χρόνια απ' τους πρώτους το διήγημα, του έδωσαν τον τίτλο «short story», μικρή, σύντομη ιστορία, κατά το πλείστον φανταστική. Η έννοια, δίπλα στη συντομία, του φανταστικού και του πλασματικού εξυπακούεται σ' όλη την έκτασή της στη λέξη story, γιατί μ' αυτήν εκφράζεται όχι μόνο η ιστορία, το ιστορικό δράμα, η κάθε είδους αφήγηση, αλλά και ο θρύλος, ο μύθος, το παραμύθι, το ψέμα, η φλυαρία κ.λπ., και το βιβλίο διηγημάτων λέγεται, στα αγγλικά story book. Ο όρος story, αναφερόμενος στο διαμορφωμένο είδος, ήρθε να εκτοπίσει τον όρο tale, που χρησιμοποίησε στα διηγήματά του ο πρώτος Άγγλος διηγηματογράφος, σύγχρονος σχεδόν του Βοκάκιου, Τζέφρεϋ Τσώτερ (1340- 1400), και το βιβλίο διηγημάτων του «Καντερβουρινά διηγήματα» το παρουσίασε με τον τίτλο «Canterbury Tales» (1478), όπως και πολύ αργότερα ο Αμερικανός δημιουργός του είδους Ουάσιγκτον Έρβιγγ τη συλλογή διηγημάτων του «Ιστορίες ταξιδιώτη» τις παρουσίασε με τον ίδιο όρο «Tales of traveler» (1804). Αυτό το tale σχετίζεται εννοιολογικά με τους αρχαίους ελληνικούς όρους «λόγος» και «απόλογος», που αντιστοιχούσαν μ' αυτό που λέμε σήμερα «αφήγημα». Έτσι ο παλιός λαϊκός όρος, υποχώρησε μπροστά στο γραμματολογικό, όπως ο λαϊκός νεοελληνικός όρος «ιστορία», που χρησιμοποίησαν, από τα χρόνια του Ρήγα, οι πρώτοι δημοτικιστές, υποχώρησε στο γραμματολογικό όρο «διήγημα», που χρησιμοποιήθηκε, όπως θα δούμε, πολύ παλιότερα από τα χρόνια του Αριστοτέλη, που στην «Ποιητική» του μιλά για τη «διηγηματική και εν μέτρω μιμητική» ποίηση, όσο κι αν οι αρχαίοι δεν καλλιεργήσανε το διήγημα, όπως διαμορφώθηκε σήμερα.

Γ. Βαλέτας: Το Ελληνικό Διήγημα

Πηγή: <http://culture.ana-mpa.gr/>

Το διήγημα:Καταγωγή, είδη, τεχνική, χαρακτηριστικά.

Συντάχθηκε απο τον/την Μάνος Στεφανάκης
Πέμπτη, 30 Σεπτέμβριος 2010 18:13

[Οι νεώτερες αντιλήψεις](#)

[Η σύνθεση και η μορφή του διηγήματος](#)

[Χαρακτηριστικά του διηγήματος](#)

[Η τεχνική του διηγήματος](#)

[Οι αντιλήψεις του Ξενόπουλου για το διήγημα](#)

[Τα «Ναυάγια» του Καρκαβίτσα](#)

[Τα είδη του διηγήματος](#)

[Η καταγωγή του διηγήματος](#)

[Ο «Λειμώνας»](#)

[Το δημοτικό αφήγημα](#)